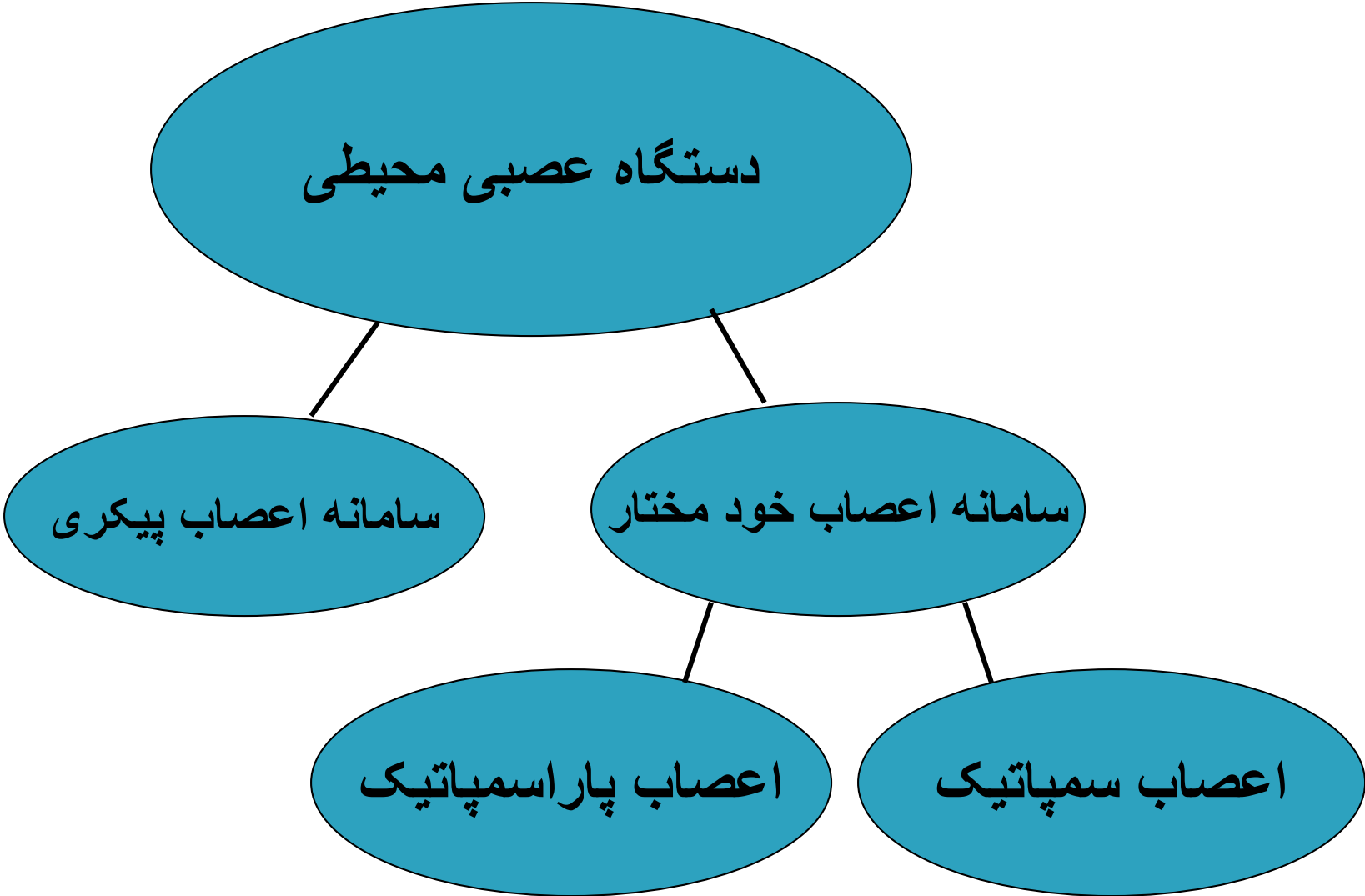

سامانه اعصاب خودمختار

**Autonomic Nervous System
(ANS)**

دستگاه عصبی محیطی


```
graph TD; A([دستگاه عصبی محیطی]) --> B([سامانه اعصاب پیکری]); A --> C([سامانه اعصاب خود مختار]); C --> D([اعصاب سمپاتیک]); C --> E([اعصاب پاراسمپاتیک]);
```

سامانه اعصاب پیکری

سامانه اعصاب خود مختار

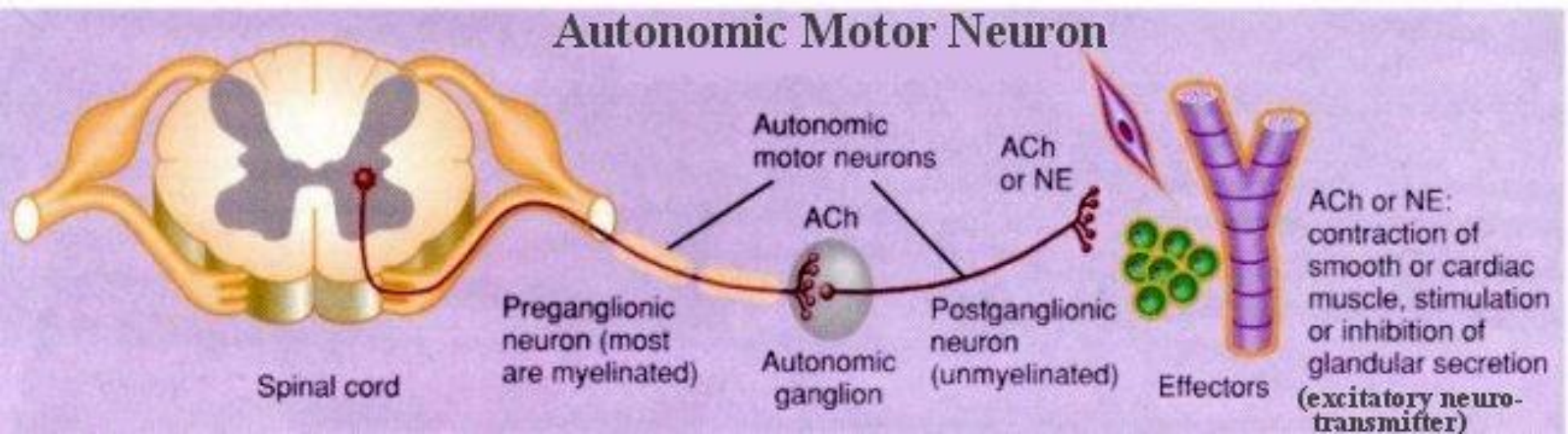
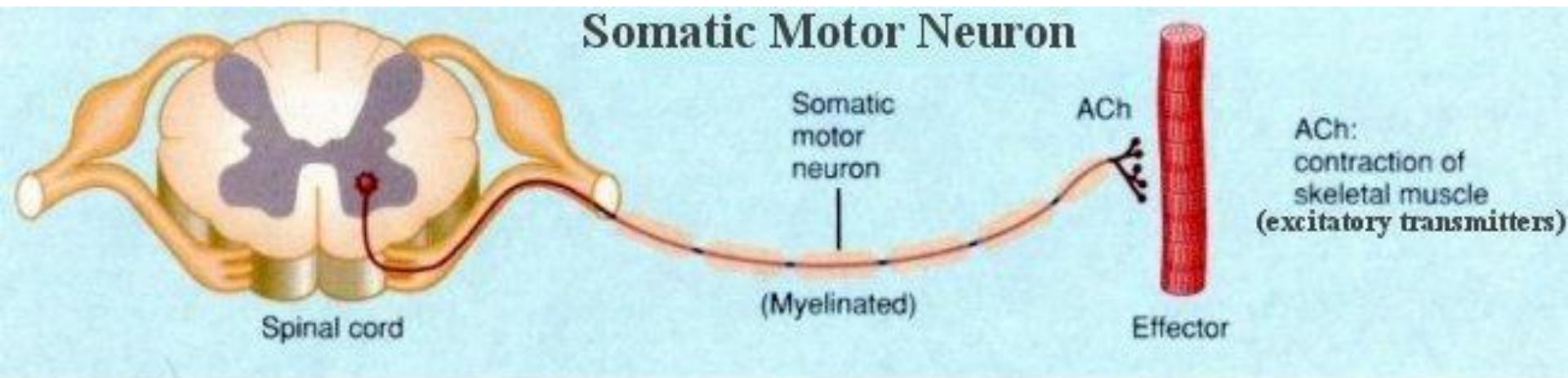
اعصاب پاراسمپاتیک

اعصاب سمپاتیک

تفاوت های بین سامانه اعصاب خودمختار و پیکری

سامانه اعصاب پیکری	سامانه اعصاب خودمختار	
عضلات اسکلتی	گسترده	گستره انتشار
بدون گانگلیون	دارای گانگلیون	تشکیل سیناپس خارج از محور مغزی نخاعی
غالباً ارادی	غالباً غیر ارادی	نوع اعمال
دارای میلین	نورون های پس گانگلیونی بدون میلین	سرعت اعصاب و ابران
درجاتی از فعالیت	کامل	نوع فلجی عضلات

SNS vs ANS

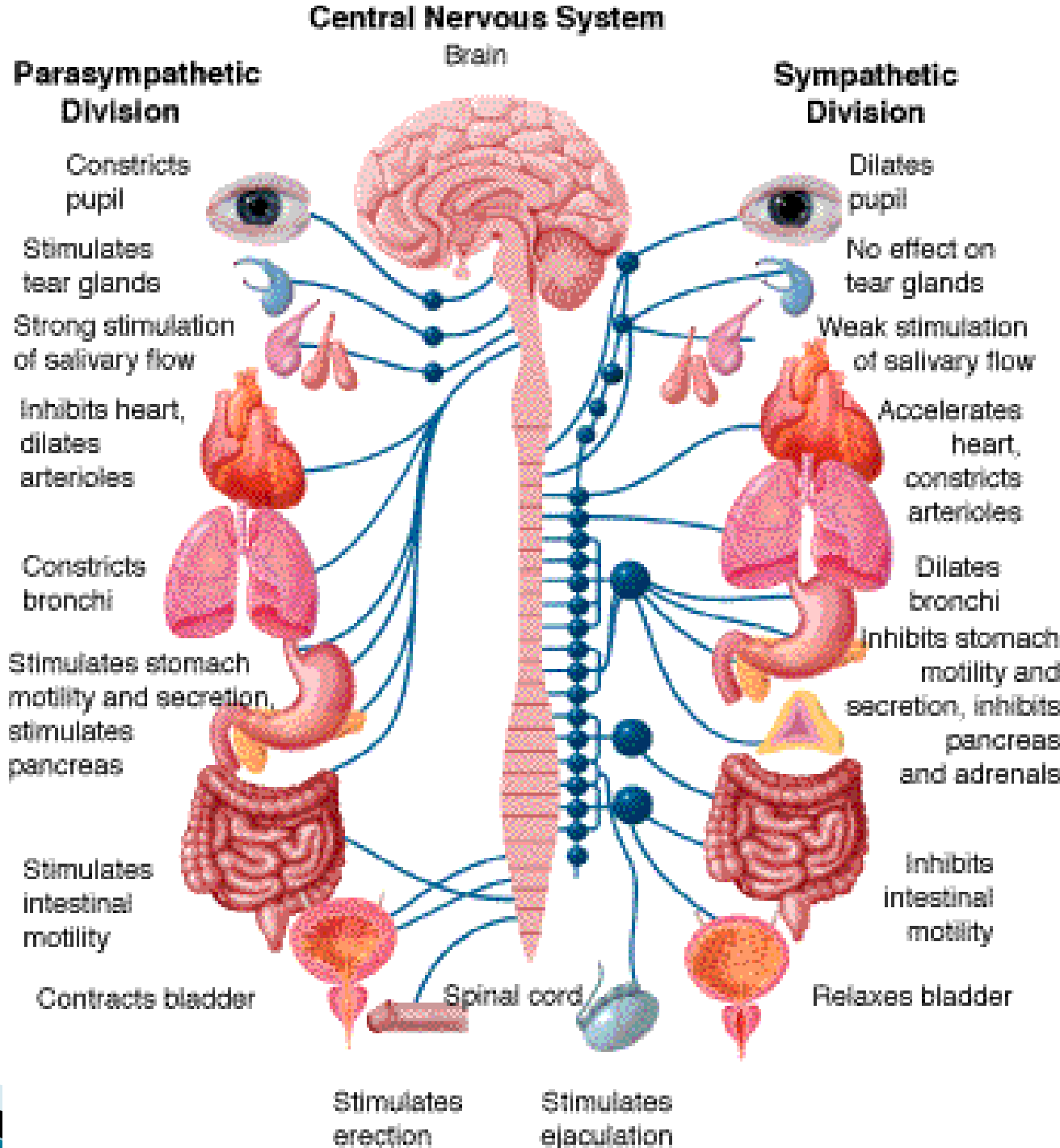

تفاوت های بین اعصاب سمپاتیک و پاراسمپاتیک

► تقسیم بندی بر اساس اعصاب حرکتی

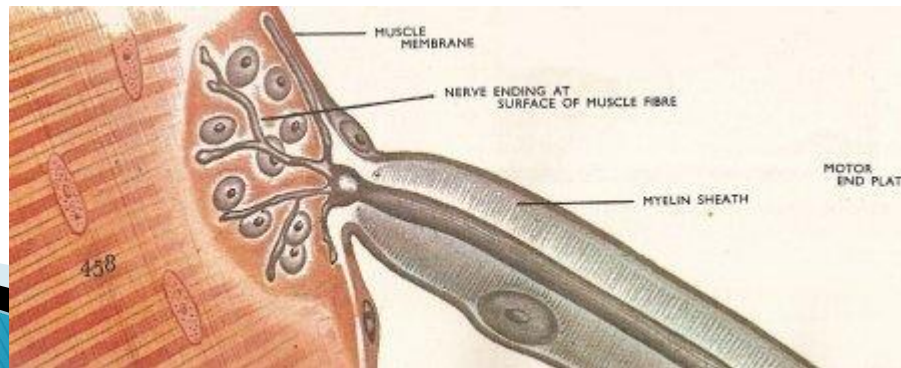
اعصاب پاراسمپاتیک	اعصاب سمپاتیک	
مجموعه و قسمت خاجی نخاع (Cranio-Sacral)	ناحیه سینه ای و کمری نخاع (Thoraco-Lumbar)	محل خروج اعصاب
محدودتر	گسترده	گستره انتشار
نزدیک عضو	نزدیک نخاع	محل گانگلیون ها

Autonomic nervous system

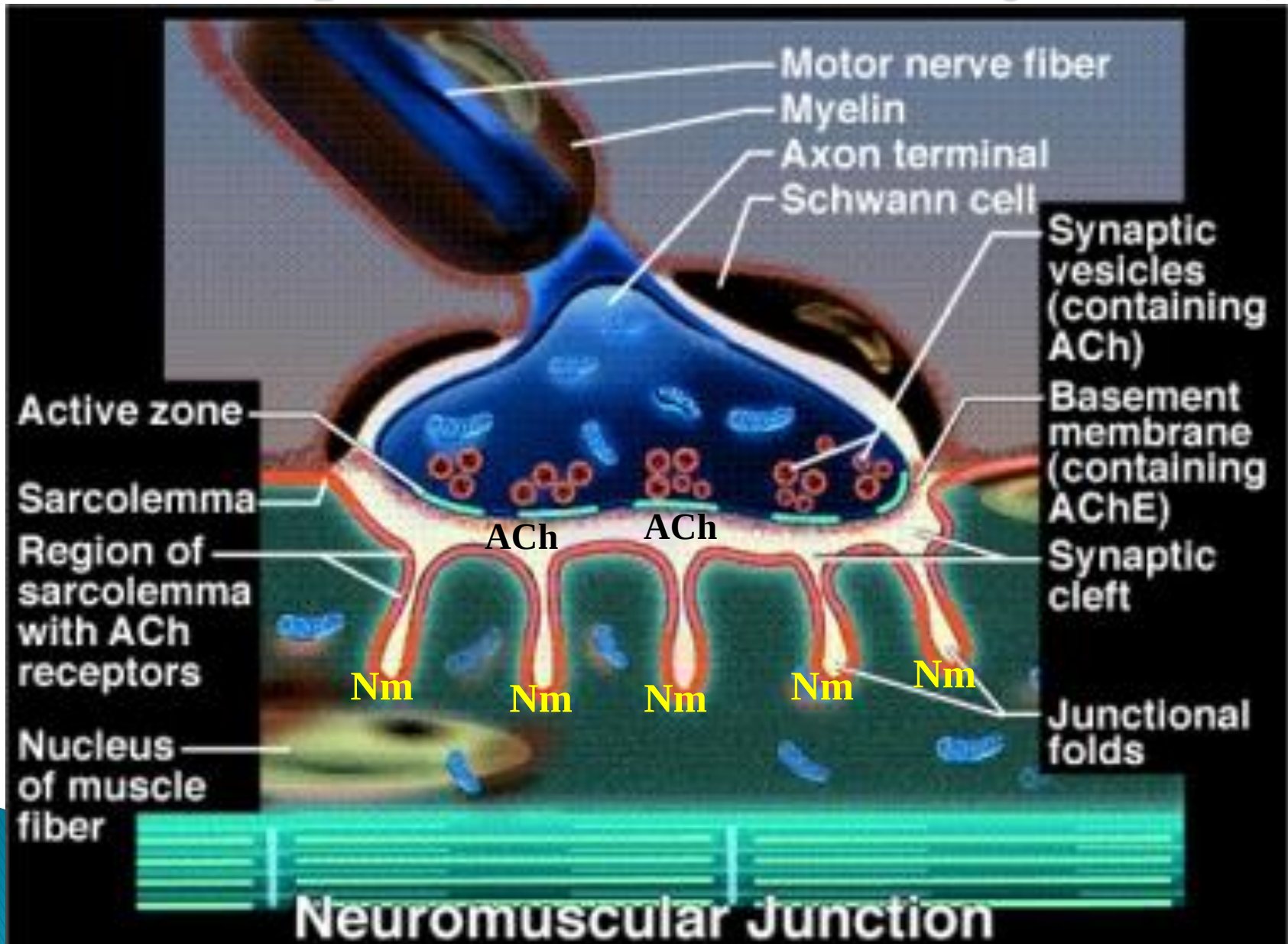

میانجی عصبی و گیرنده های سامانه عصبی سوماتیک

- ▶ سامانه اعصاب پیکری، در محیط گانگلیون ندارد.
- ▶ **اتصال عصب-عضله (Neuromuscular Junction):** محل ایجاد سیناپس عصب حرکتی خارج شده از نخاع با فیبرهای عضلانی ماهیچه های مخطط
- ▶ میانجی عصبی (نوروترانسمیتر) مسئول تحریک عضله: استیل کولین (ACh)
- ▶ نوع گیرنده: نیکوتینی عضلانی (Nicotinic-muscular; Nm)
- ▶ استیل کولین سبب انقباض عضلات اسکلتی می شود.
- ▶ **صفحه حرکتی انتهایی (Motor End Plate):** محل پخش شدن انتهای نورون سوماتیک بر روی فیبر عضله اسکلتی

Motor end plate (neuromuscular junction)

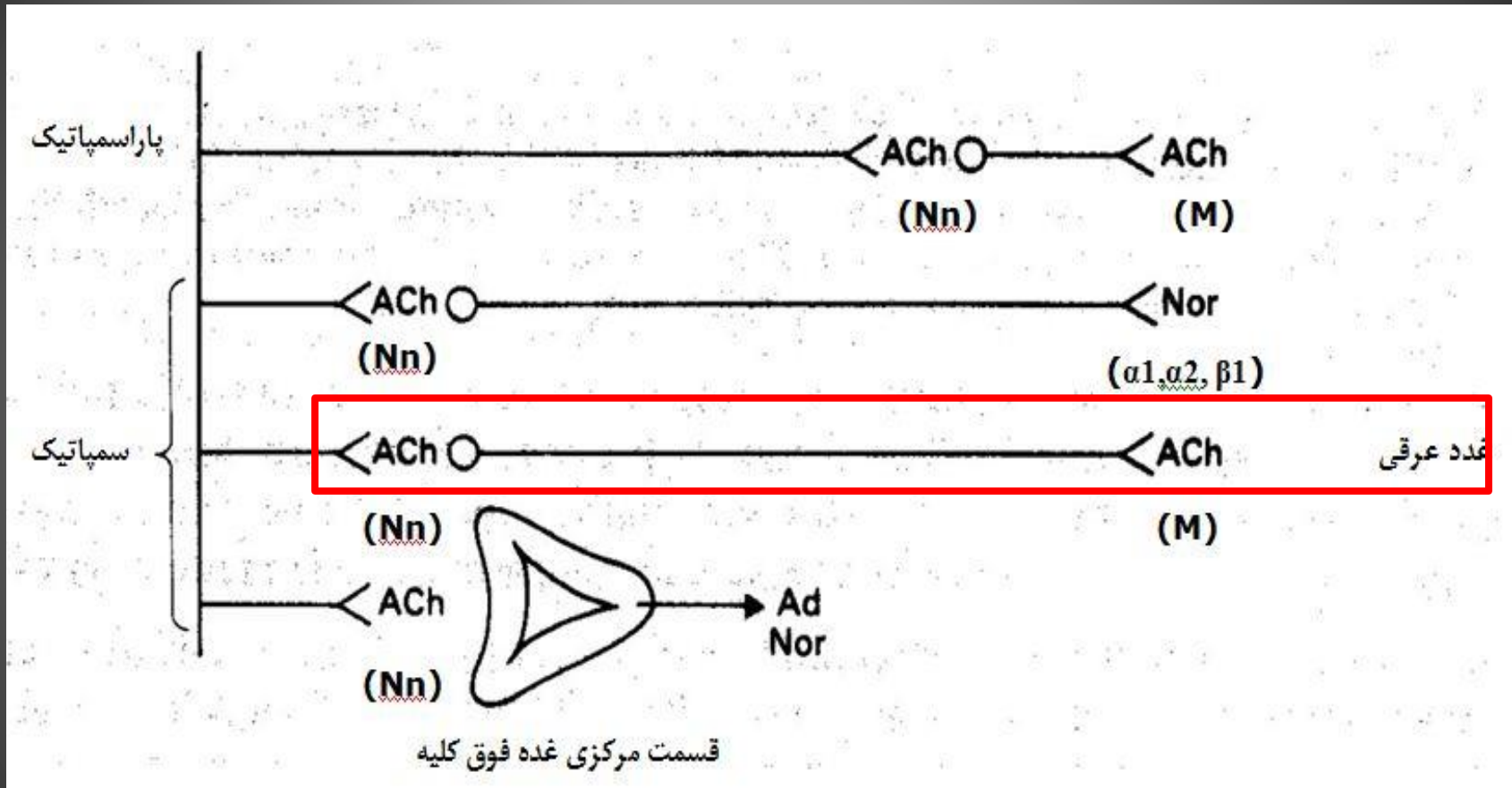
میانجی عصبی و گیرنده های سامانه عصبی خودمختار

- ▶ تشابه دو سامانه سمپاتیک و پارا سمپاتیک در گانگلیون ها:
- ▶ سامانه اعصاب خودمختار در محیط گانگلیون دارد.
- ▶ میانجی عصبی (نوروترانسمیتر) مسئول هدایت پیام در گانگلیون ها (بین فیبرهای پری و پس گانگلیونی) در هر دو سامانه سمپاتیک و پاراسمپاتیک: استیل کولین
- ▶ نوع گیرنده های موجود در گانگلیون: نیکوتینی عصبی (Nicotinic-neuronal; Nn)
- ▶ تفاوت دو سامانه سمپاتیک و پارا سمپاتیک در محل سیناپس عصب-عضو:

سامانه سمپاتیک	سامانه پاراسمپاتیک	
نورآدرنالین	استیل کولین	میانجی عصبی
$\beta_1, \alpha_2, \alpha_1$	(Muscarinic) M	نوع گیرنده های تحریک شونده

- ▶ در بعضی از اعضا گیرنده ی به نام β_2 نیز وجود دارد که توسط آدرنالین به شدت تحریک می شود ولی نورآدرنالین بر روی آن اثر چندانی ندارد.
- ▶ یک استثنا مهم؛ غدد عرقی تنظیم کننده دمای بدن (thermoregulatory) از سامانه سمپاتیک سمپاتیک عصب می گیرند اما ماده میانجی آزاد شده در سیناپس عصب-غده، استیل کولین و گیرنده کولین و گیرنده تحریک شونده موسکاربینی است.

عصب رسانی اعصاب خودمختار

قسمت مرکزی غده فوق کلیه مانند گانگلیونی است که جسم سلولی پس گانگلیونی را دارد، اما این جسم سلولی آکسون ندارد.

اعصاب کولینرژیک و آدرنرژیک

▶ پسوند ارژیک -**ergic**- هرگاه به نام ماده ای اضافه شود نشانگر آن است که عصب با واسطه آزادسازی آن ماده، عمل خود را انجام می دهد.

▶ اعصاب کولینرژیک:

▶ تمام اعصاب پاراسمپاتیکی و عصب سمپاتیکی که به غدد عرقی تنظیم کننده حرارت می روند.

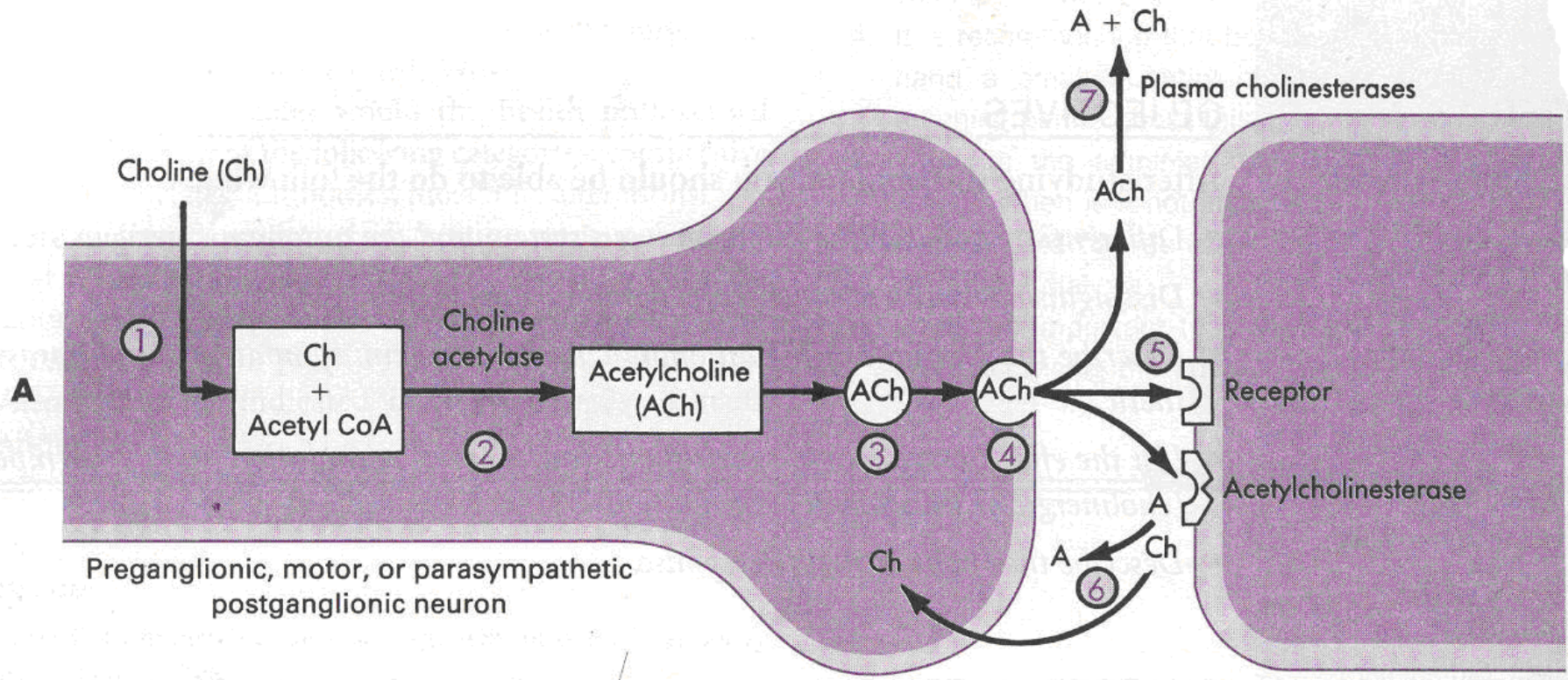
▶ اعصاب آدرنرژیک:

▶ اعصاب سمپاتیکی که به اعضا (غیر از غدد عرقی تنظیم کننده حرارت) می روند.

بیوسنتز، آزادی و پایان اثر استیل کولین

- ▶ **سنتز:** جذب کولین به عصب کولینرژیک، ترکیب شدن با ریشه استیل حاصل از استیل کوانزیم A و تولید استیل کولین
- ▶ **ذخیره سازی:** درون وزیکول های موجود در پایانه عصبی
- ▶ **آزادسازی:**
- ▶ تحریک و دیپلاریزاسیون عصب؛ ورود یون های کلسیم به داخل پایانه عصبی
- ▶ ممزوج شدن وزیکول ها با دیواره پایانه عصبی، آزاد شدن استیل کولین در شکاف سیناپسی و تحریک گیرنده ها
- ▶ محل اثر سم **بو تولینوم** (مهار آزاد سازی استیل کولین، ایجاد عوارض متعدد و در نهایت مرگ بیمار بخاطر فلج عضلات تنفسی)
- ▶ **پایان اثر:** تجزیه سریع (طی ۰/۲ میلی ثانیه) توسط آنزیم کولین استراز موجود در شکاف سیناپسی و ایجاد کولین و اسیداستیک
- ▶ بازجذب مجدد کولین به داخل عصب و انتشار اسید استیک به خارج از شکاف سیناپسی
- ▶ انتشار مقدار ناچیزی از استیل کولین به صورت دست نخورده از شکاف سیناپسی به پلاسما و تجزیه توسط کولین استراز پلاسمایی (کولین استراز کاذب pseudocholine esterase)

بیوسنتز، آزادی و پایان اثر استیل کولین

بیوسنتز، آزادی و پایان اثر نورآدرنالین و آدرنالین

➤ **سنتز:** جذب اسید آمینه تیروزین به داخل عصب، هیدروکسیلاسیون و ایجاد دوپا (DOPA)

➤ تبدیل دوپا به دوپامین

➤ تبدیل دوپامین به نورآدرنالین

➤ **ذخیره سازی:** درون وزیکول های موجود در پایانه عصبی

➤ **آزادسازی:**

➤ تحریک و دیلاریزاسیون عصب؛ ورود یون های کلسیم به داخل پایانه عصبی

➤ ممزوج شدن وزیکول ها با دیواره پایانه عصبی، آزاد شدن نورآدرنالین در شکاف سیناپسی و تحریک گیرنده ها

➤ تبدیل نورآدرنالین به آدرنالین در بعضی از اعضاء مانند قسمت مرکزی غده فوق کلیه و مغز

➤ **پایان اثر:**

۱- بازجذب نورآدرنالین به داخل عصب و ذخیره سازی در درون وزیکول ها (مهمترین راه)

۲- تجزیه توسط آنزیم MAO (مونو آمین اکسیداز): نورآدرنالین آزاد در سیتوپلاسم (خارج از وزیکول)

➤ موجود در بسیاری از اعضای بدن از جمله کبد، کلیه، سلول های مخاطی دستگاه گوارش و مغز

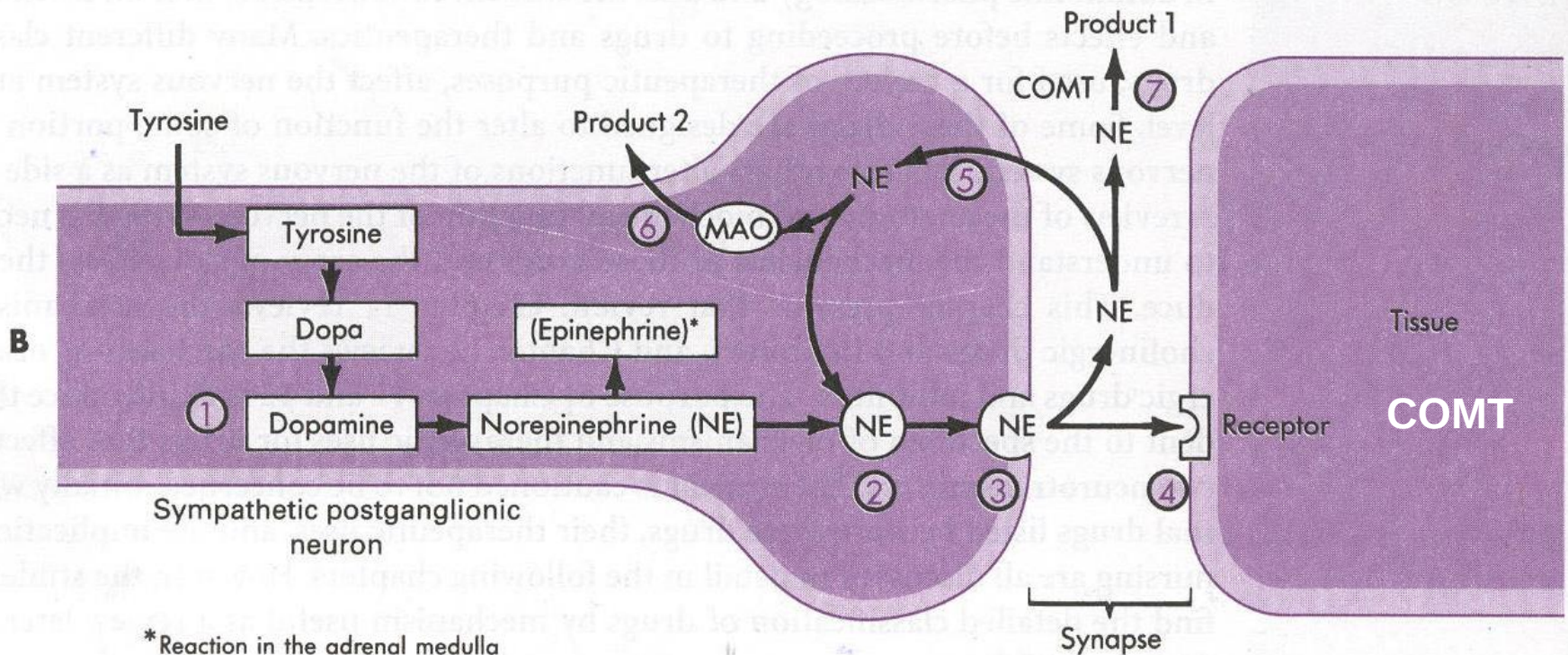
➤ مصرف نورآدرنالین از طریق خوراکی هیچگونه اثر سیستمیکی را ایجاد نمی کند

۳- تجزیه توسط آنزیم COMT (کاتکول اُ-متیل ترانسفراز)

➤ در تمام بدن موجود است اما در پایانه عصبی آدرنرژیک یافت نمی شود

➤ تجزیه نورآدرنالین و آدرنالین موجود در خون

بیوسنتز، آزادی و پایان اثر نورآدرنالین و آدرنالین

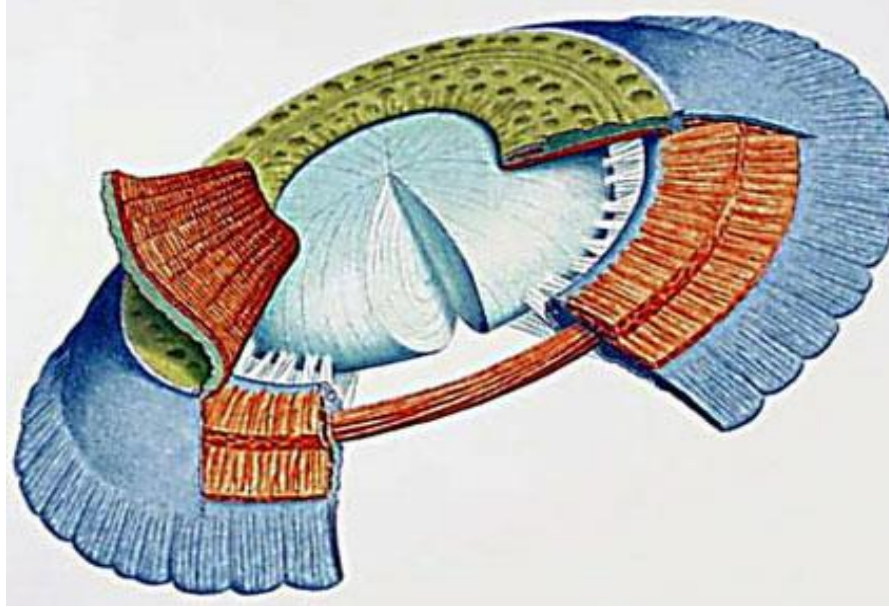

آثار سامانه اعصاب خود مختار

بر

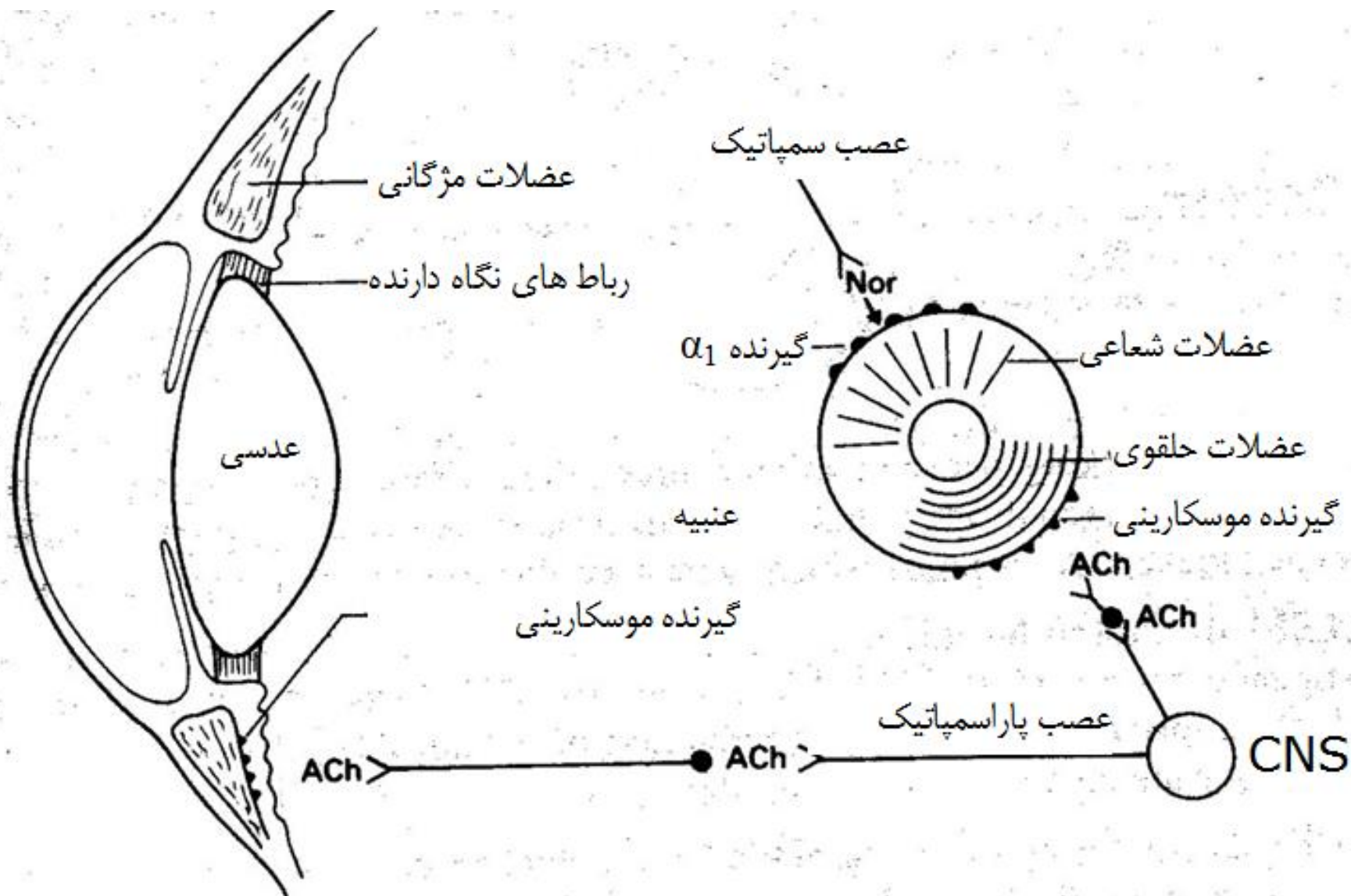
اعضای مختلف بدن

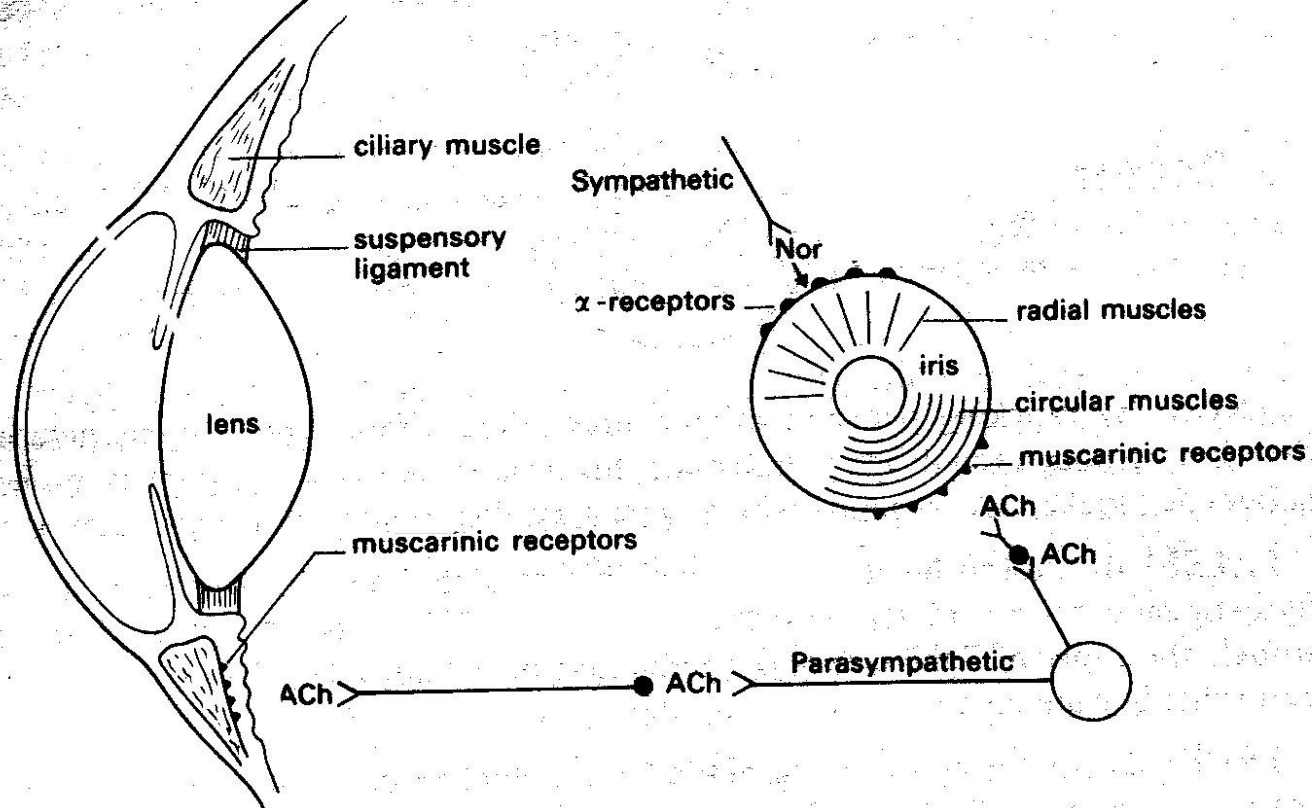
چشم

پاراسمپاتیک		سمپاتیک		عنبیه (iris)
---	-----	$\alpha 1$	انقباض (میدریاز)	عضلات شعاعی (Radial)
M	انقباض (میوز)	----	-----	عضلات حلقوی (Circular)
M	انقباض ($\uparrow$ تحذب)	----	-----	عضلات مژگانی (Ciliary muscles)

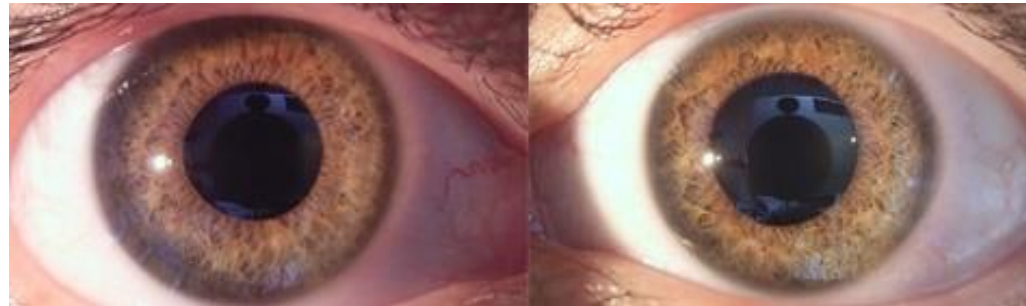
عصب رسانی اعصاب خودمختار به چشم

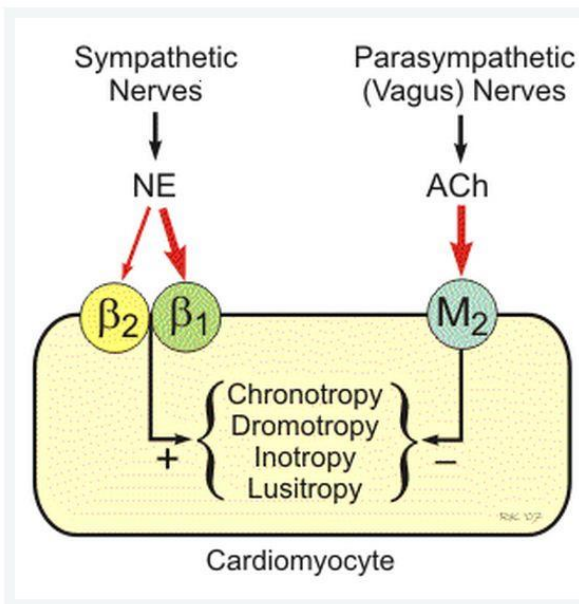
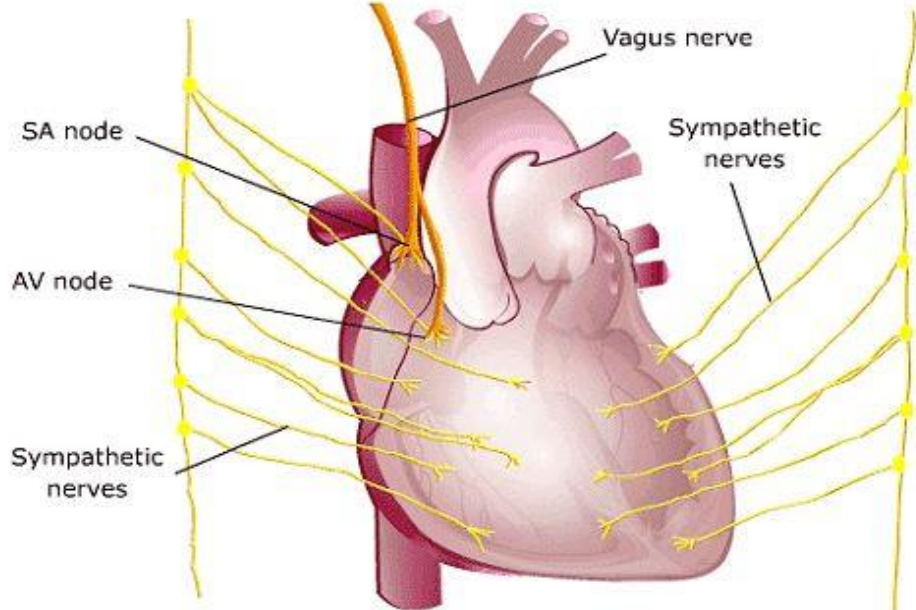

miosis

mydriasis

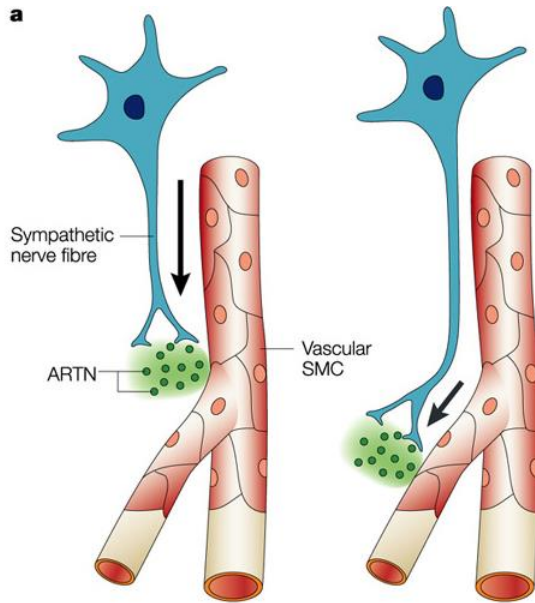

قلب

پاراسمپاتیک		سمپاتیک		
M	کاهش تعداد ضربان	β_1	افزایش تعداد ضربان	گره سینوسی- دهلیزی (SA node)
M	کاهش قدرت (دهلیز)	β_1	افزایش قدرت (دهلیز و بطن)	قدرت انقباض
M	کاهش هدایت، افزایش زمان تحریک ناپذیری	β_1	افزایش هدایت، کاهش زمان تحریک ناپذیری	گره دهلیزی- بطنی (AV node)

a

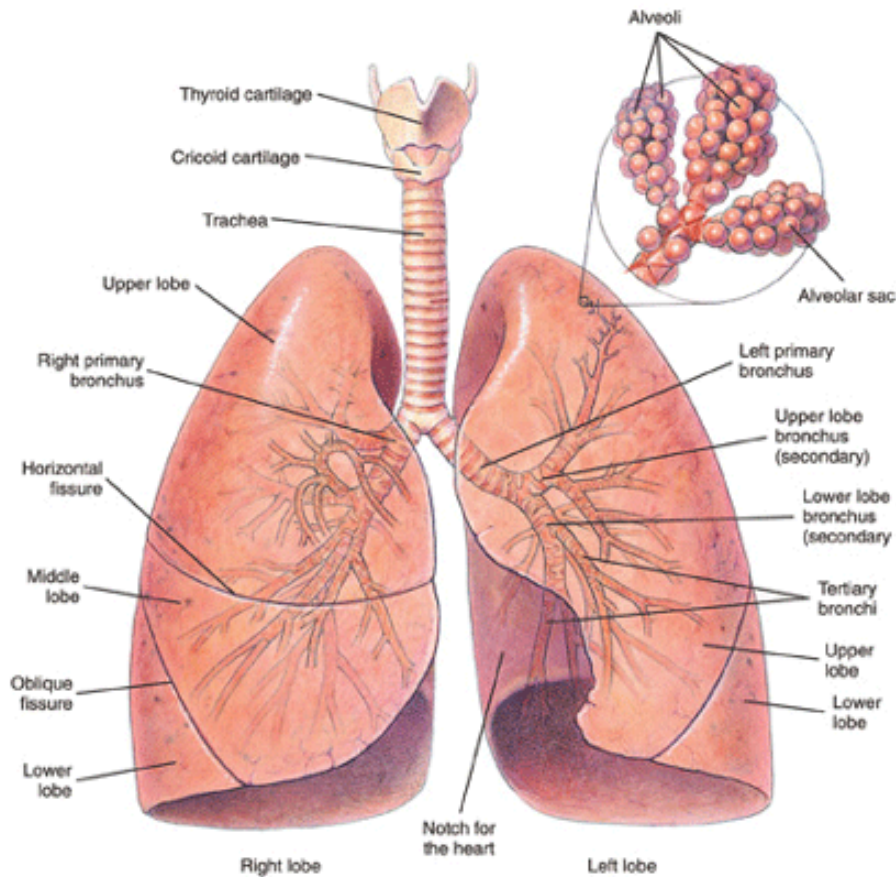

عروق

► گیرنده های موجود بر روی عضله صاف عروقی

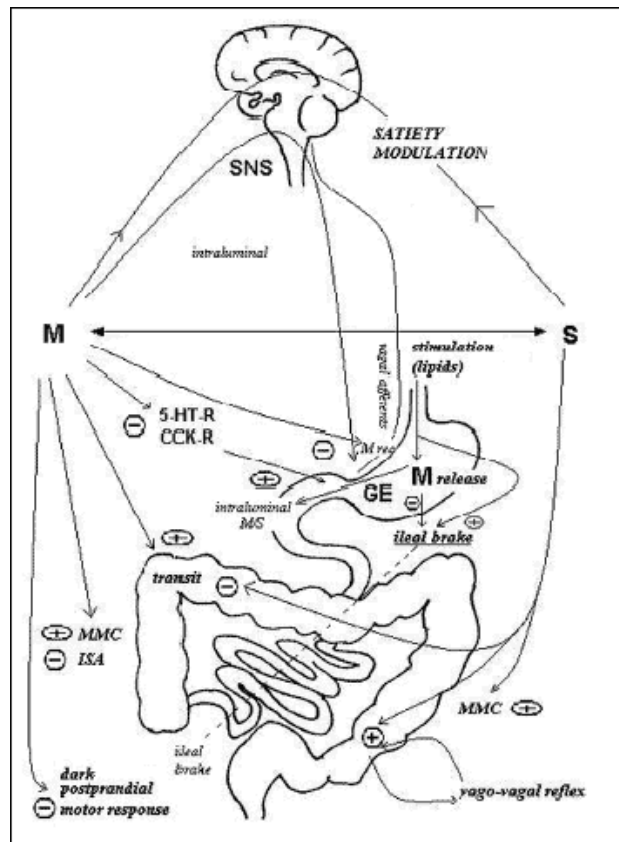
پاراسمپاتیکی		سمپاتیکی		
----	-----	$\alpha 1$	انقباض	عروق پوست و عروق احشایی
----	-----	$\beta 2$	اتساع	عروق عضلات اسکلتی

راه های هوایی

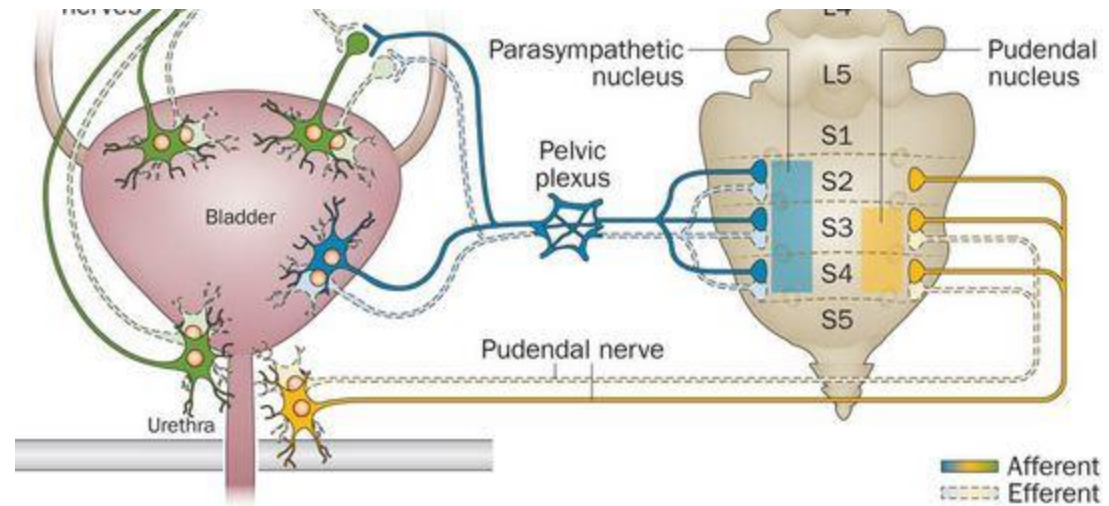
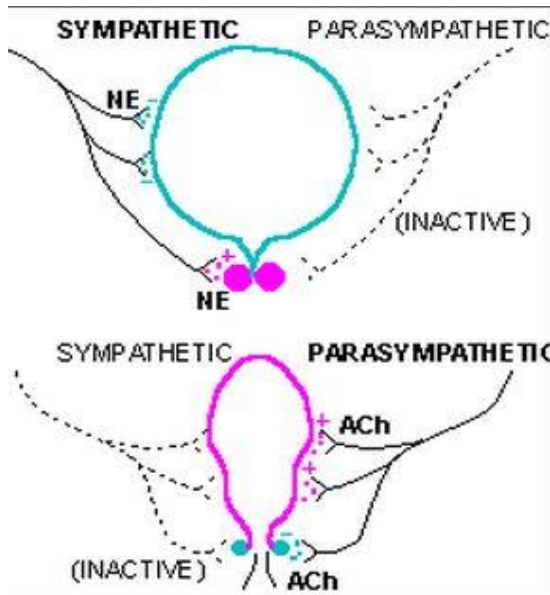
پاراسمپاتیکی		سمپاتیکی		عضله صاف برونشی
M	انقباض و افزایش ترشحات	β_2	اتساع	

دستگاه گوارش

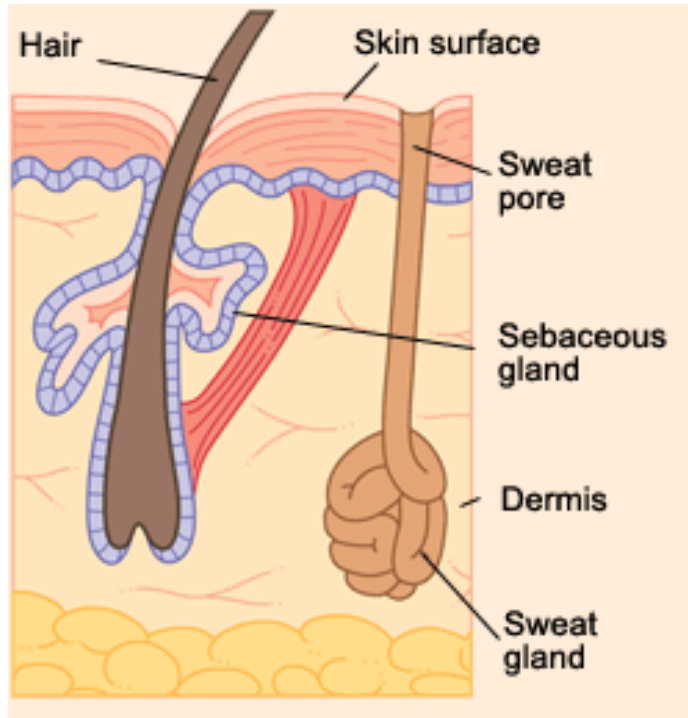
پاراسمپاتیک		سمپاتیک		
M	افزایش	$\alpha 1$	افزایش (خفیف)	ترشح بزاقی
M	انقباض	$\beta 2$	اتساع (خفیف)	عضلات صاف دیواره روده
M	اتساع	$\alpha 1$	انقباض (خفیف)	اسفنگترها
M	افزایش	----	-----	ترشحات گوارشی

دستگاه ادراری

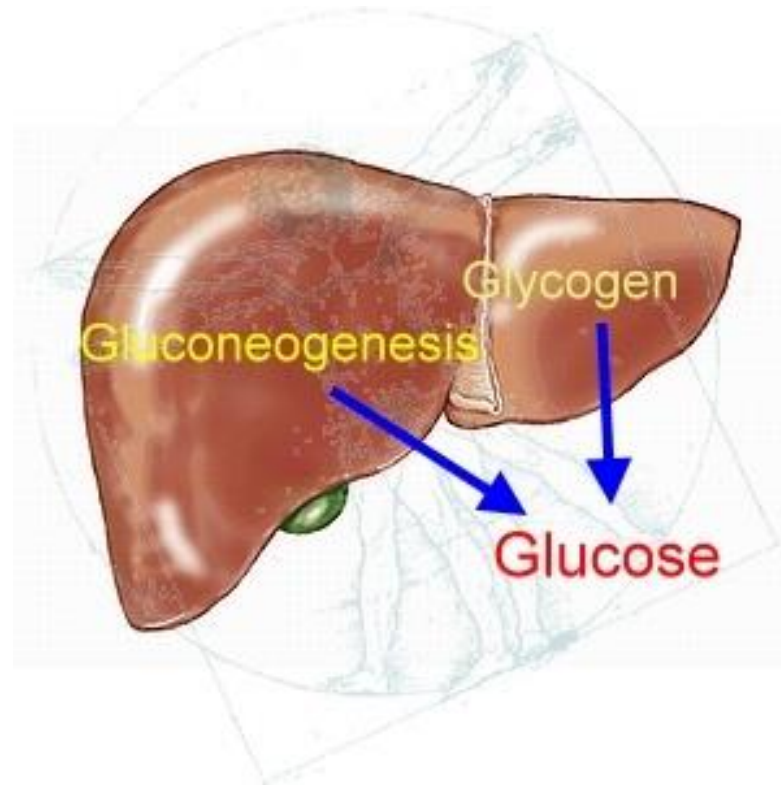
پاراسمپاتیکی		سمپاتیکی		
M	انقباض	β_2	اتساع	دیواره مثانه
M	اتساع	α_1	انقباض	اسفنجگر

غدد عرقی

پاراسمپاتیکی		سمپاتیکی		
----	-----	M	افزایش	غدد تنظیم کننده دما
----	-----	$\alpha 1$	افزایش	غدد آپوکرین

آثار متابولیک

پاراسمپاتیک		سمپاتیک		
----	-----	$\alpha 1/ \beta 2$	گلوکونئوژنز، گلیکو ژنولیز	کبد
----	-----	$\beta 3$	لیپولیز	سلول های چربی

رابطه دو سامانه سمپاتیک و پاراسمپاتیک

▶ عملکرد متضاد در بسیاری از اعضا

◦ قلب و مثانه

▶ عملکرد یکسان

◦ ترشح بزاق

▶ عملکرد مستقل

▶ در بعضی از اندام ها با توجه به عدم عصب رسانی یکی از سامانه ها

عملاً دو سامانه تاثیری بر روی یکدیگر ندارند

◦ عضلات صاف عروقی

